

Teatre inèdit de l'exili

Ambrosi Carrion

Edició i estudi introductori
de Josep Camps Arbós
i Francesc Foguet i Boreu

UBe

Filologia UB
BIBLIOTECA

Teatre inèdit de l'exili

Teatre inèdit de l'exili

ELS CAMINS D'ANTÍGONA,
NIT D'EMBRUIXAMENT, L'ÀNGEL NEGRE

Ambrosi Carrion

Edició i estudi introductori
de Josep Camps Arbós
i Francesc Foguet i Boreu

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Filologia UB
BIBLIOTECA

Sumari

ESTUDI INTRODUCTORI, de Josep Camps Arbós i Francesc Foguet i Boreu.	9
La trajectòria cultural, literària i política d'Ambrosi Carrion a l'exili.	9
El teatre de l'exili d'Ambrosi Carrion: continuïtat i renovació	26
La nostra tria: <i>Els camins d'Antígona</i> (1939), <i>Nit d'embruixament</i> (1945) i <i>L'àngel negre</i> (1959)	39
Nota sobre l'edició	47
Bibliografia	50
ELS CAMINS D'ANTÍGONA.	53
Acte primer.	57
Acte segon.	73
Acte tercer	91
NIT D'EMBRUIXAMENT	117
L'ÀNGEL NEGRE.	153
Primera part	157
Segona part.	201
Tercera part	251
Quarta part.	307

*Estudi introductori*¹

LA TRAJECTÒRIA CULTURAL, LITERÀRIA I POLÍTICA D'AMBROSI CARRION A L'EXILI

Ambrosi Carrion (Sant Gervasi de Cassoles, Barcelona, 1888) era un intel·lectual respectat, amb una trajectòria dilatada com a escriptor, quan el gener de 1939 es va veure obligat a marxar a l'exili a causa de la seva fidelitat a Catalunya i a la República.² En el text inèdit «Records de la fi de la guerra», escrit el 1940, poc temps després de travessar la frontera francesa, Carrion hi plasmava la dissort que havia significat per al país el triomf de les forces feixistes del general Franco:

Doncs avui la nostra terra no té cel, els nostres homes no tenen cel. Havem perdut la terra que és la realitat limitada, però també hem perdut el cel, que és la immensitat, allà on tots hi teníem lloc, l'esperança i el miracle. El cel s'ha esqueixat, s'ha desfet, per les ràfegues de foc i de ferro homicides. La pluja de flames ha caigut sobre les ciutats i els camps, com en les velles tradicions del Gènesi. Ha superat l'horror de la realitat, a l'honor de les antigues tradicions bíbliques.

I tot un poble desfet, fuetejat pel foc i la mort que queien del cel, emprengué un camí terrible perquè no sabia on menava ni on té la fi. Un poble que fuig d'ell mateix cercant, més que una terra, més que un aixopluc,

¹ Agraïm a la bibliotecària Àngels Rius i Bou les facilitats per poder consultar el Fons Ambrosi Carrion, que actualment es troba dipositat a la Biblioteca de l'Abadia de Montserrat.

² Sobre la biografia i la producció literària de Carrion abans de 1936, podeu consultar: Fàbregas 1972: 5-20; Batlle 1988: 5-23; Castellanos 2008: 9-17; Moreno 2021. Des de la Guerra d'Espanya fins al traspàs de l'escriptor barceloní, vegeu Camps i Foguet 2023a: 50-51; 2023b: 90-110; i, especialment, 2024: 7-35.

més que un mos de pa, i un racó per jeure, més que un treball i una mica de vida, un cel, una mica de cel, on poguer clavar els ulls entelats per llàgrimes de sang, cercant una esperança. (FAC, III, 3)³

I també hi resseguia el dramàtic camí dels fugitius, ple d'obstacles de tota mena, fins a poder «passar la ratlla», davant la imminent ocupació de Catalunya per part de les tropes franquistes:

Eren homes, dones i criatures, joves i vells barrejats en una confusió espantosa. Soldats amb les armes a coll passaven empenyent els qui duïen al davant, qui amb la motxilla encara a l'esquena, i tan plena que els feia semblar geperuts enormes, qui amb una maleta nova de trinca, qui amb un sac penjat al radere com els vells drapaires de ciutat. Algunes dones duïen al cap grossos farcells, mantenint-los en equilibri entre aquella mar avalotada; altres duïen criatures a coll o lligades a l'esquena. Tothom arrossegava el seu destí, com una càrrega que era el feixuc paquet que s'enduien. Alguns anaven sense res amb les mans penjant dels costats del cos, com si fossin completament inútils. Altres duïen coses que semblaven absurdes, com un home, amb barret, abric fosc i un violí dins del seu estoig. Alguns fins tenien el posat del que surt a fer una passejada digestiva adoptant un aire benestant quan tal vegada eren els més miserables. Altres, també amb les mans buides, tenien un gest tràgic de renunciament total. Diríeu que eren ombres cercant el repòs de la tenebra definitiva. (FAC, III, 3)

Exiliat a Tolosa de Llenguadoc entre 1939 i 1946 i a París posteriorment fins poc abans del seu traspàs el 1973, Carrion va continuar en aquestes dues ciutats la seva tasca de creador —principalment com a dramaturg, una faceta que comentarem *in extenso* en l'apartat següent, però també com a poeta i articulista—, que compaginà amb un intens

3 Pel que fa a la referència dels documents inèdits procedents del Fons Ambrosi Carrion (FAC) que anirem citant al llarg d'aquest estudi introductori, indicarem la capsa on es troben en numeració romana i, seguidament, la carpeta en numeració aràbiga. Així, per exemple, «FAC, III, 3» significa que el text citat es localitza al Fons Ambrosi Carrion, capsa III, carpeta 3.

activisme polític, cultural i social. Vegeu un parell d'exemples del que afirmem: en primer lloc, el seu nom consta com a col·laborador dels números 95 al 101 (gener de 1940 a març de 1943) de la *Revista de Catalunya*, editada a França per la Fundació Ramon Llull; i, en segon lloc, va ser un dels fundadors, l'octubre de 1944, del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc, on organitzà, a més, entre els exiliats, una companyia de teatre (Foguet 2016: 66-67). Durant aquests primers anys a la diàspora Carrion va participar en els Jocs Florals de la Llengua Catalana: amb el poema «L'arbre de l'exili» va obtenir el 1946 a Montpeller l'accèssit a l'Englantina, premi que va repetir l'any següent a Londres amb «I vindrà un dia»; el 1948 a París, el 1950 a Perpinyà i el 1952 a Tolosa de Llenguadoc obtingué el premi Ignasi Iglésias de teatre amb les peces *Els corbs*, *La Dama de Reus* i *Malefici*, respectivament, els dos darrers *ex aequo*. També va assolir dos premis extraordinaris: ONIA, el 1952, pel poema «La plaça de Sant Serni», i Casal Catalunya de París, el 1956, a Cambridge per *El comte Arnau* (Faulí 2002).

D'altra banda, una de les primeres mostres de l'activitat política de Carrion a l'exili va ser la implicació en el procés constitutiu del Moviment Socialista de Catalunya (MSC), iniciat el 14 de gener de 1945 a Tolosa de Llenguadoc. L'MSC es plantejà com «un organisme de reagrupació política, de refosa ideològica i d'unitat d'acció» que aglutinaria totes les tendències del socialisme català, alhora que proposava incorporar en el seu programa el dret a l'autodeterminació i la fusió de la Confederació Nacional del Treball (CNT) i la Unió General de Treballadors (UGT) en una única central sindical (Verrié 1994: 23). Com consta en l'acta fundacional, aquest organisme polític tenia com a missió «reagrupar les forces obreres, pageses, intel·lectuals i tècniques, que acceptin i tinguin fe en el socialisme com a forma d'organització econòmica, política i moral de la societat» i adoptava el lema «federació, democràcia i socialisme», distintiu de «la millor expressió de l'exercici dels principis de llibertat en les formes de convivència entre els homes i entre els pobles» (Verrié 1994: 24). Quant a la militància, va promoure la integració

d'antics membres de la Unió Socialista de Catalunya (USC), escindits del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), com Joan Aleu, Enric Brufau i el mateix Carrion; de gent que procedia de les esquerres catalanistes, com Jordi Lletché, Josep Estela i Josep Riu; i de militants de la federació catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), com Albert Foraster. El secretari general del partit era Josep Pallach. Carrion formava part del Consell Directiu, amb Marcel·lí Antich, Enric Brufau, Josep Coll, Antoni Iborra, Joan Quer, Josep Rovira i Salvador Serra.

L'MSC va tenir el periòdic *Endavant* com a òrgan d'expressió. El primer número de la publicació fou editat el 25 de febrer de 1945 i el lema que va acompanyar la capçalera, des del segon, «Federació, Democràcia, Socialisme», bé podria considerar-se com una definició dels objectius polítics que volia assolir (Morales 2008: 280-287). Durant els anys 1945-1947 Carrion col·laborà regularment a *Endavant*, des de les pàgines del qual reclamà que la fi de la Segona Guerra Mundial convertís el Primer de Maig en la «gran festa universal de la Pau i del Treball» i exigí que tots els partits polítics republicans fessin autocrítica de la seva actuació durant la guerra i la revolució de 1936-1939, tal com es pot llegir en aquest paràgraf de «Parents, amics i coneguts», aparegut al periòdic esmentat el juny de 1945:

I cal dir sincerament que, de culpes i de responsabilitats, n'hi ha per a tots. Ningú no pot sortir amb el lliri com un sant Josep o un sant Lluís qualsevol. Ara, qui més, qui menys, tots poden ostentar la palma del martiri que encara dura per a la majoria de catalans i espanyols que gemeguen sota Franco. Els encerts, els èxits que se'ls atribueixi qui hi tingui millor dret. Liquidat el passat, cal mirar d'anar endavant, si no pot ésser la mà dins la mà, almenys ben acostats, colze a colze, per a lluitar contra l'enemic comú. (Carrion 2024: 50)

Amb els articles a *Endavant*, molt allunyats de l'ortodòxia partidista, Carrion també reté homenatge a figures representatives del pensament d'esquerres, com ara Salvador Seguí, Francesc Layret o Lluís Com-

panys, per tal de reivindicar la vigència del seu exemple i del seu ideari; i així mateix recordà les dates simbòliques del catalanisme polític, com ara l'Onze de Setembre (1714) o el Sis d'Octubre (1934). Al capdavant, en coherència amb els seus principis ideològics, les discrepàncies amb la línia oficial del partit van fer que Carrion abandonés, voluntàriament, l'MSC el 16 d'octubre de 1957 (Camps i Foguet 2024: 26-30).⁴

Durant la dècada dels cinquanta —i, de fet, en tot l'exili— Carrion no va deixar de publicar a la premsa catalana de França i d'Amèrica: formà part del consell de redacció de la revista parisenca *Vinçle*, posteriorment la dirigí, en substitució d'Andreu Cortines, i n'escrigué els editorials; a més, va col·laborar a *Vida Nova*, de Montpeller, de la qual també fou membre del consell de redacció, a *Foc Nou* i *Presència Catalana*, de París, i a *Nous Horitzons*, de Ciutat de Mèxic. En aquestes publicacions continuà denunciant l'ocupació franquista de Catalunya, la repressió de les manifestacions culturals catalanes i la manca de drets i llibertats en plena dictadura; invocà l'alliberament de Catalunya i el diàleg entre els catalans de l'interior i els de l'exili per aconseguir-lo, i reiterà, novament, la necessitat d'autocrítica respecte al passat i d'una unitat d'acció que superés les discòrdies internes i permetés reconèixer el fet nacional català.

Al llarg dels anys seixanta Carrion va escriure nombrosos articles —i poemes— per a la revista *Mai No Morirem*, impresa a Angulema, on va coincidir amb altres prohoms com ara Josep Villalon, Lluís Capdevila i, especialment, Domènec de Bellmunt. A través dels seus articles, una vegada més en va, Carrion i Bellmunt clamaven un mateix ideal: la unitat dels partits polítics catalans de l'exili, del tot necessària per poder enderrocar el franquisme, tot defugint el sectarisme i les lluites inter-

4 Pel que fa a l'aspecte polític, és important deixar constància que Carrion mantingué una notable relació personal amb Josep Tarradellas, president de la Generalitat a l'exili, tal com revela la documentació epistolar entre tots dos conservada a la Biblioteca de Montserrat (FAC, VIII, 2).

nes.⁵ Com és sabut, la situació a l'interior de Catalunya i l'acceptació internacional evidenciaven que la dictadura encara tenia corda per estona i Carrion confiava que el corrent subterrani de la catalanitat persistiria, com ho havia fet en altres períodes malaurats de la història, i que en algun moment o altre sortiria a la superfície. Al mateix temps, reclamava que, a l'exili, les manifestacions culturals catalanes —com ara els Jocs Florals, una de les que tenien més ressò internacional— havien de caracteritzar-se pel seu «esperit nacional», ja que representaven tot el que la dictadura franquista volia fer desaparèixer. Les anàlisis de la realitat política catalana o internacional de Carrion estaven amarades, com no podia ser d'altra manera en un escriptor com ell, de literatura. Entre les figures que considerava els seus referents hi havia Joan Maragall i Josep Carner, dos poetes que li servien sovint de contraforts per al seu argumentari polític. Maragall i Carner continuaven encarnant, a parer seu, el model de literatura que Catalunya necessitava. En canvi, una de les seves bèsties negres i, en general, de tots els intel·lectuals exiliats era l'escriptor i filòsof Eugeni d'Ors. Així, a «Descobriments», publicat a *Mai No Morirem* el desembre de 1964, el definia en aquests termes:

Ves per on ara em ve a la memòria una de les Gloses del Pantarca, de Xènius el trànsfuga, en què parlava de la Ben Plantada, en qui volia simbolitzar Catalunya, i d'un matxo de sínia. Segurament que encara hi ha badocs que s'admiren de les coincidències que aquell excatalà definí entre la noia i l'animal. (Carrion 2024: 233)

En els articles de final dels anys seixanta i començament dels setanta, l'argumentari de Carrion es tornà encara més combatiu: insistí en la demanda de llibertat i justícia per a la Catalunya ocupada i denuncià sense embuts la situació repressiva que es vivia sota el jou de la dictadura franquista. En contrapartida, també expressà la satisfacció de consta-

⁵ Una àmplia selecció dels articles de l'intel·lectual ponentí, bona part dels quals van ser escrits des de l'exili, es pot llegir a Bellmunt 2021.

tar que la resistència antifranquista guanyava, sobretot entre els joves, cada vegada més posicions. A diferència del que passava a l'exili —on tothom advocava per la unitat, però ningú no trobava la manera de fer-la efectiva perquè cadascú l'entenia com volia—, a l'interior la resistència antifranquista creava, segons la seva perspectiva, una política nova i unitària «per damunt de partits i partidets», com proclamava el febrer de 1969 a «La llei de repressió» des de *Mai No Morirem* (Carrion 2024: 271). Lluny dels cants de sirenes enganyadors, com els que demanaven, irònicament, concòrdia, calia perseverar en la lluita i, si era necessari, «recomençar» de cap i de nou, una premissa que resumeix l'ideari polític de Carrion.

Instalat de feia anys a París —havent passat prèviament per Bourgl-la-Reine, una petita localitat propera a la capital francesa—, des de 1964 i fins a la seva mort Carrion fou president del Casal de Catalunya de la capital francesa i de les Federacions Catalanes a l'Exili i l'Emigració (posteriorment, Federació Catalana d'Entitats Catalanes a l'Estranger).⁶ A *Cinquanta anys de periodisme català* Domènec de Bellmunt (1975: 214) el va definir com el «president vitalici dels catalans de París». En alguna avinentesa, com ja havia fet durant la Guerra d'Espanya, fins i tot exercí de director d'escena en els cercles *amateurs* de l'exili francès. Per exemple, dirigí *El cercle de la por* de Ferran Canyameres, amb escenografia d'Antoni Clavé, que fou premiada en el concurs d'obres teatrals organitzat pel Casal Català de Tolosa de Llenguadoc amb els auspicis d'entitats catalanes d'Amèrica i estrenada el 1948 al

6 S'ha conservat a FAC, VII, 1, una carta sense datar però probablement d'inicis dels anys cinquanta, que Carrion va adreçar a Jean Sarrailh, rector de la Universitat de la Sorbona, per demanar-li si li podria aconseguir una plaça de lector d'espanyol en un centre docent de París; a més, hi afirmava que aquesta petició li havia estat denegada el 1950 i el 1951. Carrion no aconseguí aquesta plaça, però sí que ho feu un altre escriptor exiliat a París, Ramon Xuriguera, que l'octubre de 1954 va acceptar la proposta de Sarrailh de treballar al Lycée Louis-le-Grand com a professor de Llengua i Literatura Espanyoles i de Civilització Hispanoamericana (Camps 2007: 269).

teatre de les Sociétés Savantes de París; i *L'endemà de bodes* de Josep Pous i Pagès, en la inauguració de la temporada de 1951 a la mateixa sala. A més, assumí la direcció general del muntatge de la seva obra *L'Hereu Riera*, estrenada al Palau de la Mutualité de París amb motiu del Centenari dels Jocs Florals de la Llengua Catalana el 1959, certamen en què va formar part del Consistori sota la presidència de Josep Carner. El 1965 Carrion va presidir els Jocs Florals, amb Pierre Vilar com a mantenidor, que van celebrar-se, de nou, a la capital francesa, en el marc de la Universitat de la Sorbona. El seu discurs presidencial finalitzava amb unes paraules d'un innegable to líric que manifestaven l'esperança d'un retorn imminent a Catalunya:

Jo diria que la pàtria és una nau que avança mar enllà a través de les ones encrespades, dels vents desfermats, de les boires i les tempestes. Com en els vaixells antics, els tripulants, amarrats al rem, canten per donar-se cor, ritme al treball, goig a la tasca. Com els mariners de la nau llegendària d'Odisseu, han de travessar els estrets més perillosos on les onades enfellonides volen esclafar-nos contra els esculls. Al cim d'aquests, les sirenes malèfiques canten la cançó de l'afalac, de les promeses més enlluernadores. Per a no sentir-les, tapeu-vos les oïdes, remitgers, tal com els companys de l'antic heroi. I qui les vulgui sentir es faci com ell lligar al pal del vaixell. És així com travessarem els estrets, com arribarem a la mar lliure. I anirem a ple vent vers una costa que cada matinada daura el sol en néixer mentre el xaloc arrissa les onades. I hem d'arribar amb totes les veles desplegadas, amb tots els gallarets i banderes bategant al vent i al resplendor d'un matí com l'altre. En les veles hi durem pintades paraules meravelloses. Unes diran Justícia, altres Llibertat. I en la proa de la nau, sota d'un estel d'or de cinc puntes amb lletres de foc, un nom únic: Catalunya! (Carrion 1965: 218)⁷

7 A FAC, v, 1 i 2, es conserva informació abundant sobre els Jocs Florals de la Llengua Catalana a l'exili, especialment els celebrats a París (1948, 1959 i 1965), Perpinyà (1950 i 1964), Cambridge (1956), Buenos Aires (1960), l'Alguer (1961), Santiago de Xile (1962), Montevideo (1963), Caracas (1966), Marsella (1967), Zuric (1968), Guadalajara (1969), Tübingen (1970), Brussel·les (1971), Ginebra (1972) i Ciutat de Mèxic (1973).

Des del Casal de Catalunya parisenc Carrion va organitzar nombroses activitats —una de les més destacades fou el recital que va protagonitzar Raimon el 9 de juny de 1969— i, a més, també hi va intervenir com a conferenciant: sense anar més lluny, el 20 de desembre de 1964 va pronunciar a la sala d'actes de la Maison de la Jeunesse et de la Culture la dissertació «L'art dramàtic català en el ressorgiment de Catalunya». En les conclusions finals, Carrion hi valorava la importància política del teatre català i la situació precària en què es trobava a l'interior i a l'exili:

L'art dramàtic català ha influït com un dels elements més actius de catalanització i ha respost pel bé i pel mal a les evolucions polítiques. En l'actualitat sembla haver-hi intents de teatre a la moderna —teatre d'assaig— a l'estil del que es fa més enllà de les fronteres del nostre país. En l'exili el conreen sobretot les comunitats catalanes d'Amèrica amb grups d'aficionats que mantenen el vell repertori. Els Jocs Florals donen cada any el premi Ignasi Iglésias a una comèdia o drama, que no són mai representats a Catalunya. A Mèxic la senyora Emma Alonso creà un magnífic premi [el Guimerà, 1951-1958] amb idèntic propòsit.

Però l'art, les lletres, totes les expressions més directes i pures de l'esperit humà, necessiten la llibertat per a produir-se, completament i dignament. De no poder ésser així, val més un silenci tossut que parlar i fer coaccionar per censure, que el fet sol d'acceptar-les vol dir el reconeixement del règim opressor. Deixem el passat i treballem pel pervindre, per l'esperança, per la fe en el de la Catalunya a venir. Si la fe mou les muntanyes, com no podrà moure els homes? (FAC, IX, 4)

El 5 de maig de 1967 Carrion va fer a París el discurs de presentació de la primera Festa del Llibre Català. El text, d'un marcat contingut patriòtic, denunciava la manipulació que havia fet el règim franquista dels autors catalans «com a mitjancers dels propòsits llurs, de confondre, d'ofegar la personalitat catalana» a través de l'Institut de Estudios Hispánicos de Barcelona (amb Narciso de Carreras i Guillermo

Díaz-Plaja al capdavant) i proposava que el llibre «ha d'ésser l'arma d'atac contra els qui malden per a desvirtuar, confondre i fer desaparèixer el que portem al cor com la vida: la nostra Catalunya, la nostra i de ningú més» (FAC, IX, 3). Pierre Vilar en va pronunciar el parlament d'obertura, «Retrat de Catalunya», traduït del francès pel mateix Carrion. Amb els mots amb què l'iniciava, reblava el clau del que s'havia afirmat a la presentació: «no conec cap pàtria ni sé de cap poble que com el poble català es senti tan identificat amb la seva llengua, amb la seva llengua parlada, amb la seva literatura escrita» (FAC, IX, 3).⁸

El 1967 també va ser l'any en què l'escriptor barceloní va donar a la impremta un nou llibre de poesies, *La companyia invisible*, el segon després de *Poemes* (1930), gairebé quaranta anys més tard, en què deixava traspuar la dura experiència de la diàspora, com es reflecteix en aquests versos de «Motiu», la composició inicial:

Camins d'exili que no van enlloc,
horitzons plens de boira i de tenebra,
la llar enrere buida i sense foc...
Per escalfar la sang sols tinc la febre.
(Carrion 1967: 7)

Publicat amb el segell de l'editorial parisenc Foc Nou —lligada a la revista del mateix nom, que havia esdevingut l'òrgan de la Joventut del Casal Català de París—, *La companyia invisible* era una tria breu —quaranta-dos poemes— d'un volum mecanografiat que es conserva a FAC, I, 1, que conté gairebé dos-cents poemes redactats a partir de 1939, i que l'autor va seguir ampliant fins poc abans de la seva mort. En aquest volum, encara en gran part inèdit, els textos estan aplegats en les onze seccions temàtiques següents: «Pòrtic», «Cançoner», «Sonets»,

8 Cal consignar que, producte dels seus extensos coneixements musicals i folklòrics, Carrion va publicar durant aquesta dècada els volums *Anthologie sonore de l'Espagne* (1964-1967) i *Anthologie sonore de l'Italie* (1966), acompanyats d'un disc de vinil.

«Zodiàc», «Elegies», «De tots els temps», «Cants de revolta», «Devocionari de Sant Jordi», «Tres poemes», «Pàtria» i «Els darrers cants».⁹ *La companyia invisible* va passar desapercebut tant a l'interior de Catalunya com a l'exili.¹⁰ Tot i això, Carrion va continuar insistint en el gènere poètic: el 1967 va obtenir la Flor Natural als Jocs Florals de Marsella amb «Poema de l'amorosa en solitud», un guardó que va repetir el 1969 a Guadalajara (Mèxic) amb «Poema d'una nit d'hivern» i el 1971 a Brussel·les amb «Cançó d'amor tardoral», per la qual cosa va ser nomenat Mestre en Gai Saber.

De més a més, Carrion es va apropar a la literatura autobiogràfica amb el projecte *Memòries d'un barceloní desarrelat*. Un text incitat per Albert Manent, que, en una carta del 23 novembre de 1964, li suggeria la redacció d'unes memòries: «Crec que sense presses i de mica en mica, no hi patiríeu gaire i us les trobaríeu fetes. A veure si us encoratgeu a començar-les, després tot lliscarà bé» (FAC, VII, 1). A inicis de 1965 Joan Agut, en nom de l'editorial Bruguera, li demanava el text de cara a una publicació imminent, ja que l'editorial havia apostat per editar en català. Carrion va començar a escometre les memòries «preparant els primers capítols que estan a punt de redacció. [...] No voldria seguir preparant un treball sense tenir una seguretat. Fins ara, tal com m'aconselleu, he anat fent però em sabia greu haver fet tasca inútil»,

9 Sembla que Carrion ja havia fet el 1958 una primera tria dels poemes, tal com es dedueix de la dedicatòria que encapçala el primer full mecanografiat de *La companyia invisible*: «A tu, Montserrat [Antich], muller meva, l'expressió més pura del meu sentir i del meu pensar. París, 24 de maig de 1958» (FAC, I, 1). Ignorem quina selecció de poemes va fer Carrion, però potser fou la que configurà el volum de 1967.

10 Lluís Capdevila afirmava sobre *La companyia invisible* en una carta datada el 18 de juliol de 1968: «El vostre llibre, des del títol al darrer vers —que vull que no sigui el darrer— em sembla molt bo, molt jove, molt nou» (FAC, VII, 1). Carrion, a la resposta, que no conté la data, es planyia del «silenci a què han condemnat el meu llibre els “engagés” de Barcelona on però es ven clandestinament. Deuen repetir la frase d'un jove poeta —no recordo el nom— que en dir-li un amic el meu nom, digué molt ingènument: —Encara és viu?» (FAC, VII, 1).